

Прогнозування та управління ризиком

Особливе значення в підприємницькій діяльності займає ризик. **Управління ризиком** – це сукупність послідовних заходів антиризикової діяльності, застосування яких має комплексний, системний характер. Управління ризиком передбачає розробку та реалізацію економічно обґрунтованих для даного підприємства рекомендацій та заходів, спрямованих на зменшення вихідного рівня ризику до прийняттого кінцевого рівня.

Ризик-менеджмент – це система правил і принципів для прийняття рішень в умовах ризику. А саме:

- не ризикувати більше, ніж це дозволяє власний капітал;
- передбачати наслідки ризику;
- позитивне рішення може бути прийняте тільки за умови відсутності сумнівів;
- не ризикувати великим заради малого;
- не можна вважати, що існує тільки один вихід із ситуації, можливо, є ще й інші варіанти.

Ризик можна розглядати з двох точок зору: як *імовірність настання небажаної події* і через *вартісні показники цієї події у випадку її настання*. Одним із показників міри кількісної оцінки ризику є **середнє математичне очікуване значення події (результату)**, середньозважена величина з усіх можливих результатів з урахуванням імовірності настання кожного результату (X).

$$\bar{x} = \sum_{i=1}^n P_i X_i$$

X_i – абсолютне значення
і-го результату
 P_i – його ймовірність
 n – його результат

Іншим показником оцінки ризику є **величина мінливості (коливання) можливого результату**. Він визначається як середньоквадратичне відхилення фактичних результатів від середньоочікуваного значення:

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}{n}}$$

Відносним показником мінливості (коливання) фактичних результатів щодо розрахункового (середньозваженого) є **коефіцієнт варіації**, який прийнятний для порівняльної оцінки ризиків:

$$V = \frac{\sigma}{\bar{X}}$$

Значення розрахованого коефіцієнту:

якщо V менше 10 % - мінливість результату незначна, відповідно ризик малий;

якщо $V = 10 - 25$ % - середній;

V більше 25 % - мінливість фактичних результатів висока, ризик суттєвий.

Повністю уникнути ризику практично неможливо, але, володіючи інформацією щодо джерела втрат, підприємець здатен знизити загрозу, зменшити дію несприятливих факторів. Простим і досить ефективним прийомом вивчення майбутніх загроз є їх первинний розподіл на внутрішні (пов'язані із професіоналізмом та дисципліною робітників, якістю менеджменту та внутрішнього клімату на підприємстві) та зовнішні (зміни законодавчої бази, кон'юнктури ринку, умов кредитування, валютного курсу та ін.). Запропонована класифікація методів управління ризиком допоможе розробити адекватну стратегію і тактику діяльності підприємства.

Методи уникнення ризику:

- відмова від ненадійних партнерів;
- відмова від ризикових проектів;
- припинення ризикової діяльності.

Локалізація ризику:

- створення венчурних підприємств;
- створення спеціальних підрозділів для ризикованих проектів.

Розподіл ризику:

- диверсифікація (розгалуження) збуту і поставок;
- диверсифікація видів діяльності та зон господарювання;
- розподіл відповідальності між учасниками виробництва;
- диверсифікація інвестицій;
- розподіл ризику в часі.

Передача ризику:

- страхування господарських ризиків;
- пошук гарантів, поручителів.

Компенсація ризику:

- створення системи запасів;
- використання ризикових надбавок ("премій за ризик");
- застосування штрафних санкцій;
- використання застави.

Скорочення ризиків:

- стратегічне планування діяльності, розробка бізнес-плану;
- моніторинг соціально-економічного і нормативно-правового середовища;
- активний цілеспрямований маркетинг;
- використання технічних захисних заходів;
- удосконалення процедур прийняття рішень.

Використана література:

1. Яковенко Р. В. Технології продажу товарів / Роман Яковенко. – Кіровоград : Антураж А, 2003. – 212 с.
2. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – [Вид. 2-ге, випр.]. – Кіровоград : видавець Лисенко В.Ф., 2015. – 130 с.
3. Яковенко Р. В. Основи теорії економіки для технічних спеціальностей : навч. посіб / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Поліграф-Сервіс”, 2009. – 120 с. : іл.

Р. В. ЯКОВЕНКО,
к.е.н., доцент